

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta sociálních studií

Katedra sociologie

Vztah prvovoličů ke státním institucím a k jejich voleným představitelům

Návrh výzkumného projektu

(Metodologie sociálních věd SOC706)

Výzkumný tým: Brušík Ladislav, UČO 182346, 182346@mail.muni.cz,
Holešová Kateřina, UČO 180577, cudlik@mail.muni.cz
Nýdrle Ondřej, UČO 182665, 182665@mail.muni.cz

Nová Paka 2005

Téma výzkumu:

Vztah prvovoličů k státním institucím a k jejich voleným představitelům.

Cíl výzkumu:

Tématem našeho výzkumu je skupina náctiletých voličů a jejich vztah k voleným politickým představitelům a k institucím, které ze své funkce zastupují. Výsledek nesouhlasu či souhlasu s činností politických představitelů je předpoklad pro jejich rozhodnutí, zda využijí svého práva a půjdou ve svých prvních volbách volit. Aniž si to uvědomují, toto jejich rozhodnutí ovlivňuje strukturu vedení státu, kraje či města, a tím i jejich fungování, které ovlivní jejich životy. Výzkum by měl také ukázat, zda vnímají jako shodné demokratickou instituci a voleného představitele, který ji zastupuje.

Výzkumná otázka:

Jak míra zájmu o politickou problematiku v České republice ovlivňuje míru souhlasu s činností volených státních představitelů.

Odvozené otázky:

Vnímají prvovoliči jako shodné instituci a voleného politického představitele, který ji zastupuje?

Zajímají se prvovoliči o politiku?

Je případný nezájem způsoben špatnou nabídkou politických stran?

Vnímají rozdílně instituce a jejich představitele na lokální a celostátní úrovni?

Jak je ovlivněno vnímání dotazovaného vzděláním, pohlavím, místem bydliště, zapojením do společenského života?

Kontext a účel výzkumného problému

Výzkum by měl zjistit vztah prvovoličů k voleným státním institucím a zároveň popsat, zda se ztotožňují s jejich současnými volenými představiteli, nebo jejich hodnocení odlišují. Cílem je také určit vnímání představitelů na celostátní a lokální úrovni.

Výzkumy ‚oblíbenosti státních institucí‘ a ‚oblíbenost politických představitelů‘, které jsou pravidelně prováděny mezi populací ČR, nevykazují vysoký stupeň souhlasu s jejich činností. A je pravidlem, že existuje rozpor mezi oblibou instituce a voleného představitele

této instituce. Mladí lidé také vykazují i nízkou volební účast, i vzhledem k celkové populaci ČR. Není jedním z důvodů nesouhlas s konáním politických představitelů? Za problém považujeme, že mladí lidé nemají chuť rozhodovat o fungování státu prostřednictvím různých typů voleb a nechávají svoji budoucnost rozhodovat jiné.

Výzkum by měl ukázat, zda existuje také rozdíl ve vztahu ke zmiňovaným otázkám na základě pohlaví a současného dosaženého vzdělání, místa bydliště, rodinného zázemí, zapojení do společenského života, a také, zda je výsledek shodný nebo podobný s celkovou populací ČR.

Nevýhodou takto utvořeného výzkumu bude pravděpodobně u mladých lidí neodlišení politických institucí od jejich volených představitelů. Také nezískáme podrobné informace, proč je výsledek takový, co respondenty k odpovědím vedlo.

Výzkumná jednotka:

Výzkum je zaměřen na prvovoliče (18 – 21 let), muže a ženy žijící trvale v ČR v Královéhradeckém kraji. Současné studenty i s již ukončeným vzděláním.

Výhodou je získání reprezentativního vzorku z jednoho regionu, nemůžeme ale výsledky zobecňovat na celou ČR.

Výzkumná strategie:

Protože se jedná o kvantitativní výzkum, výzkumnou metodou jsme zvolili anonymní standardizovaný dotazník, který umožňuje poměrně rychlé matematicko-statistické zpracování. Budeme zjišťovat věk, pohlaví a typ dosaženého či dosahovaného vzdělání, velikost bydliště, strukturu rodiny, společenskou aktivitu, způsob trávení volného času, zájem o politiku. K tomu bude hlavní proměnnou hodnocení politických představitelů a politických institucí. Ta bude vyjádřena škálou od jedné do pěti, ve významu jako ve škole, jedna - zcela sympatizují až pět - zcela nesympatizují.

Výhodou dotazníku je možnost, a v našem výzkumu také základní požadavek, rozšířit jej mezi velké množství respondentů. Ze zadání výzkumu je možné rozšíření na všechny typy středních škola a první ročníky škol vysokých nebo vyšších. Dále je nutné také zahrnout mladé lidi, kteří již pracují. Rozšíření dotazníku umožňuje poměrně nízká cena tisku, následná distribuce a zpracování vyplněných dotazníků. Jednou z nevýhod je možná malá návratnost dotazníků a předpokládaný návrat jen od lidí, kteří se o danou věc zajímají nebo k ní mají

alespoň nějaký vztah. Tato nevýhoda ale může být omezena zapojením škol do tohoto projektu. Pak je návratnost od učitelů, kteří by byli garanty ve škole, poměrně veliká.

Jedná se o průřezovou studii, která bude zkoumat stav k danému okamžiku. Samozřejmě je možné, že se výzkum uskuteční po delším časovém úseku, a dojde tak k porovnání výsledků z těchto výzkumů. To ale nyní není naším cílem.

Klíčové koncepty:

Toto jsou klíčové koncepty našeho výzkumu.

Věk – věk prvovoliče v den dotazování

Pohlaví - mužské, ženské.

Prvovolič - občan, starší 18 let, který může jít ke svým prvním volbám, subjekty našeho výzkumu jsou bez výjimky v této skupině.

Bydliště - místo trvalého bydliště.

Struktura rodiny – v jakém rodinném prostředí bydlí. Rodiče, počet sourozenců, prarodiče.

Vzdělání - nejvyšší dosažené vzdělání. I probíhající vzdělání akceptujeme jako dokončené.

Společenská aktivita - počet členství v nejrůznějších zájmových organizacích, spolcích, církví.

Volný čas – jakým způsobem tráví volný čas. Nezahrnuje čas strávený studiem, zaměstnáním u nestudujících a spánek.

Zájem o politiku - definujeme jako skutečnost, že se občan aktivně zajímá o státní instituce a jejich volené politické představitele.

Míra souhlasu s činností volených představitelů - škála vyjadřující sympatie či antipatie, ke kterým prvovolič zaujímá určité stanovisko.

Volení představitelé – politici, kteří jsou voleni ve volbách do parlamentu, senátu, krajského zastupitelstva, obecního zastupitelstva

Státní instituce – ty, do kterých jsou jejich členové voleni všeobecnými volbami

Operacionalizace klíčových pojmů:

Věk – věk v den dotazování

Pohlaví – mužské, ženské

Prvovolič – člověk ve věku 18 až 21 let, který může jít poprvé k volbám

Bydliště – vesnice (do 500 obyvatel)

- obec (do 2000 obyvatel)
- městys (do 5000 obyvatel)
- město (do 90000 obyvatel)
- velkoměsto (nad 90000 obyvatel)

Struktura rodiny

- oba rodiče v domácnosti
- s jedním z rodičů
- počet sourozenců
- prarodiče v jedné domácnosti

Vzdělání

- základní
- vyučen
- vyučen s maturitou
- ukončené středoškolské
- vyšší odborné
- vysokoškolské (studující)

Společenská aktivita

- členství v nejrůznějších zájmových organizacích, spolcích, církvi

Volný čas

- způsoby trávení volného času
  - koníčky, čtení knih, sport, televize, počítačové hry,
  - setkávání s kamarády, činnosti v domácnosti, ...

Volení představitelů – poslanec, předseda parlamentu, předseda vlády

- senátor, předseda senátu
- krajský zastupitel, hejtman kraje
- obecní či městský zastupitel, starosta, primátor

Státní instituce

- Poslanecká sněmovna PČR
- Senát PČR
- Vláda ČR
- krajské zastupitelstvo
- obecní či městské zastupitelstvo

Zájem o politiku

- pravidelná četba stránek seriózních periodik informujících o politickém dění v České republice
- pravidelné sledování zpráv
- znalost konkrétních současných českých politických stran a jejich programů

- znalost konkrétních státních institucí, jejich pravomocí a funkcí
- znalost konkrétních politických představitelů
- účast na volbách

Míra souhlasu s činností volených představitelů státu a konkrétních státních institucí

- indikátory dotazníkové škálové otázky

(škála 1 – 5; 1 – rozhodně ano, 5 – rozhodně ne) typu:

Domníváte se, že daná instituce dobře plní svůj účel?

Domníváte se, že daný státní činitel je osoba na svém místě?

Jste spokojeni s činností dané instituce/daného představitele?

Teoretická hypotéza:

Mladí lidé mají malý zájem o politické dění, což je mimo jiné způsobeno nesympatiemi ke státním institucím a politickým činitelům.

Pracovní hypotézy:

Míra zájmu o politické dění mezi skupinou, kterou zkoumáme- prvovoliči, nebude vysoká.

Vliv vzdělání bude patrný, s jeho zvyšující se mírou, bude zájem o politickou situaci stoupat.

Menší zájem o politiku budou vykazovat respondenti ženského pohlaví, což by mohlo být způsobeno celkovou nedostatečnou motivací žen účastnit se politického života.

Společenské zapojení bude pozitivně stimulovat znalost politických reálií, stejně jako větší velikost bydliště.

Znalost politické situace bude v přímé úměře s mírou souhlasu s činností volených státních představitelů, přesto tento faktor nebude mít nijak razantní účinnost.

Znalost zprostředkovaná, znalost vzdáleného, má odlišnou kvalitu od znalosti lokálního, vztah k politikům na lokální úrovni bude obecně pozitivnější.

Lidé trávící svůj volný čas nějakou déletrvajícím činností budou mít vyšší zájem o politickou situaci.

Lidé pocházející z úplné a funkční rodiny budou mít kladnější názor na politické představitele.

Časový plán:

Leden 2006 – vytvoření dotazníku, tisk, získání dobrovolníků pro výzkum v terénu (studenti), rozeslání dotazníku na školy

Únor – březen 2006 - prováděn vlastní výzkum – na školách za pomoci učitelů předmětu Základy společenských věd apod., v terénu za přispění dobrovolných dotazovatelů

Březen 2006 – návrat dotazníků ze škol a od dobrovolníků

Duben 2006 – vyhodnocení dotazníků, statistické zpracování dat

Květen 2006 – Interpretace získaných dat

Červen 2006 – vytvoření závěrečné správy

Financování:

Výzkum bude uhrazen spolufinancováním autorů. Významným výdajem bude tisk dotazníků (2 strany tisku A4) a poštovní poplatky při odeslání na školy. Budeme uvažovat 10 škol na jeden okres, v Hradci Králové 20 (+ Univerzita Hradec Králové, VOŠ). Čtyři okresy a Hradec Králové, celkem tedy 60 škol. Poštovné, obálky – 1200,- Kč. Počet letáků na jednu školu - cca 25. Náklady na tisk 1,50 Kč. Tisk celkem 2250,- Kč. (Se zvyšujícím se počtem letáků klesají náklady na jejich tisk.) Celkové náklady 3450,- Kč.

Literatura:

1. Breed, K. 2002: Demokracie v 21.století: udílení smyslu, svoboda a politika v narativní společnosti, Brno, Barrister& Principal.
2. Colomer, J. 2003: Political Institutions: Democracy and Social Choice, Oxford, Oxford Press.
3. Foret, M. 1992: Jak dopadnou volby: poznatky z domácích i zahraničních výzkumů volebního chování a rozhodování, Brno, Mezinárodní politický ústav.
4. Horowitz, I.L. 1972: Foundation of political sociology, New York, Harper and Row.
5. Machonin, P. 2000: Výzkum postojů obyvatelstva po volbách do krajských zastupitelstev v České republice roku 2000, Praha, Sociologický ústav AV ČR.
6. Matějů, P. 1995: In search of explanations for recent left-turns in post-communist countries., Praha, Sociologický ústav AV ČR.
7. Matějů, P. 1997: Krystalizace politického spektra a faktory působící na volební rozhodování v České republice, Praha, Sociologický ústav AV ČR.

8. Matějů, P. 1998: " Role politicky relevantních hodnot ve volebním rozhodování v České republice", In: Sociologický časopis, č. 2, Praha.
9. Mueller, D.C.(ed.) 1997: Perspectives on Public Choice: a Handbook, Cambridge, Cambridge University Press.
10. Mueller, D.C. 1998: Public Choice II., Cambridge, Cambridge University Press.
11. Mc Nutt, P.A. 1996: The Economics of Public Choice, Cheltenham, Edward Edgar.
12. Sokol, J. 2002: „Volit, nevolit?“ In: Nová přítomnost, č. 2, Praha.
13. Stránský, M.J. 1996: „Volič, o toho tu běží, ty troubo.“, In: Nová přítomnost, č. 7, Praha.
14. Vlachová, K. 2003: „Dynamika pozitivní a negativní stranické identifikace v České republice“, In: Sociologický časopis, č. 4, Praha.
15. Tullock, G. 1998: On Voting: A Public Choice Approach, Cheltenham, Edward Edgar.